

МОНГОЛ УЛСЫН ГАДААД ӨРИЙН ТОЙМ

ВАЛЮТ, ЭДИЙН ЗАСГИЙН ГАЗАР
ТӨЛБӨРИЙН ТЭНЦЛИЙН СТАТИСТИК, СУДАЛГААНЫ ХЭЛТЭС

Дугаар 2011.02

Аж ахуйн нэгжүүд мэдээгээ Монголбанкинд хүргүүлэх үүрэгтэй...

Монголбанк нь Монгол Улсын гадаад секторын статистикийг олон улсын стандарт, аргачлалын дагуу нэгтгэн боловсруулдаг бөгөөд үүнд, 1/ төлбөрийн тэнцлийн гүйцэтгэл, 2/ гадаад хөрөнгө оруулалтын позицийн нэгтгэл, 3/ гадаад өр, 4/ гадаад худалдааны тойм зэрэг багтана.

Эдгээр нь тайлант хугацаанд Монгол Улсаас гадаад орнуудтай хийсэн худалдаа, үйлчилгээ, эдийн засгийн бүхий л харилцаанд хийсэн төлбөр тооцооны гүйлгээ болон гадаад актив, пассивын өөрчлөлт, түүний бодит хэмжээг нэгтгэн харуулдаг статистик хүснэгт юм.

Макро бодлогын шийдвэрт ашигладаг гадаад секторын энэхүү чухал статистикийн хамрах хүрээ, бодит байдлыг сайжруулах ажлын хүрээнд аж ахуйн нэгж, байгууллагуудаас авах мэдээний ТТ-1 маягтыг боловсруулж, Үндэсний статистикийн хорооны даргын 2010 оны 1/174 тушаалаар батлуулсан.

Харин тайлан мэдээ авах аж ахуйн нэгжийг сонгохдоо Монголбанкны Ерөнхийлөгчийн 2011 оны 4 дүгээр сарын 13-ны өдрийн 222 дугаараар тушаалын батлагдсан шалгуур үзүүлэлтийг хангаж буй эсэхийг тооцдог ба 2011 оны 2 дугаар улиралд шалгуур үзүүлэлтийг хангасан 47 аж ахуйн нэгжийн мэдээг хүлээн авсан болно. (Энэхүү тоймын 3 дугаар нүүрт дээрх тушаалаар батлагдсан шалгуур үзүүлэлтийг тусгав.)

Аж ахуйн нэгжүүдээс тайлан хүлээн авч 2.6 сая ам.долларын гадаад пассивыг нөхөн бүртгэснээр тайлант улиралд Монгол улсын гадаад өр огцом өссөн дүнтэй байна.

Мэдээллийн эх сурвалж нэмэгдэхэд статистикийн агуулга, ач холбогдол, хэрэглээ сайжиргах тул аж ахуйн нэгж, байгууллагуудыг тайлан мэдээгээ хууль, журмын дагуу Монголбанкинд тогтмол ирүүлж байхыг хүсье.

Хувийн хэвшлийн гадаад өр 6 тэрбум ам.долларт хүрлээ

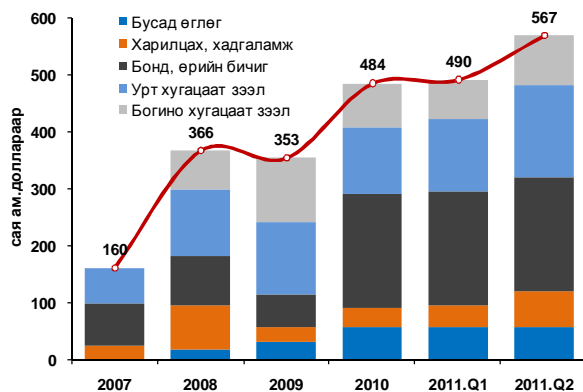
Монгол Улсын хувийн хэвшил (банк, банк бус)-ийн гадаад өр 6 тэрбум ам.долларт хүрч өмнөх улирлаас 2.9 дахин өссөн нь тайлант улиралд статистик нэгтгэлд ашигласан мэдээллийн эх сурвалж нэмэгдсэнтэй холбоотой, өөрөөр хэлбэл өмнөх улиралд бүртгэгдээгүй байсан 2.6 тэрбум ам.долларын гадаад пассивыг энэ улиралд нөхөн бүртгэсэн.

Засгийн газрын шугамаар болон түүний баталгаатайгаар авч буй гадаад зээлийн ашиглалт, эргэн төлөлт төлөвлөгөөний дагуу гүйцэтгэгдэж байгаа бөгөөд 2011 оны 6 дугаар сарын 8-ны өдөр гаргасан бондын арилжааны 20.7 хувь нь буюу 5.9 сая ам.долларын үнэлгээ бүхий бондыг гадаадын байгууллага, иргэд худалдан авсан байна.

МОНГОЛ УЛСЫН ГАДААД ӨР (сая ам.доллараар)	2010	2011 Q1	2011 Q2
НИЙТ	3,993	4,137	8,117
1. Засгийн газар	1,767	1,798	1,852
2. Төвбанк	246	271	273
3. Банк	484	490	567
4. Банк бус (ААН, иргэд)	1,497	1,577	5,425
Үүнээс: ХО-н зээл, (санхүүжилт, өглөг)	893	896	4,544

Банкны салбар

Банкны салбарын гадаад өрийн 85 хувь нь урт хугацаанд эргэн төлөгдөх нөхцөлтэй, үүний 35 хувь нь бонд, өрийн бичиг хэлбэрээр, 28 хувь нь арилжааны зээлийн хэлцэл, 11 хувь нь харилцах, хадгаламжаар, үлдсэн 10 хувь хоёрдогч өглөг хэлбэрийн эх үүсвэрүүд байна.

Банкны сектор нь 2011 оны 2 дугаар улиралд 12.9 сая ам.долларын урт, 15.2 сая ам.долларын богино хугацаат арилжааны зээлийг буцаан төлж, шинээр 74.9 сая ам.долларын гадаад зээлийг авснаар, зээлийн үлдэгдэл 46.8 сая ам.доллараар нэмэгдсэн нь тус салбарын нийт гадаад пассив өмнөх улирлаас 13 хувиар өсч, 567 сая ам.долларт хүрэхэд нөлөөлжээ.

Зээлийн ашиглалт, эргэн төлөлт хэвийн хугацаа хэтэрсэн өр төлбөргүй, тайлант улирлын байдлаарх богино хугацаат арилжааны

Бусад салбар

Банк бус салбарын гадаад пассив тайлант улиралд 5,425.2 сая ам.долларт хүрч, өнгөрсөн улирлаас 3.4 дахин өссөн нь 2,621.0 сая ам.долларын гадаад өрийг нөхөн бүртгэсэн, түүнчлэн уул уурхайн томоохон төсөлтэй холбоотой нэмэлт санхүүжилттэй холбоотой юм.

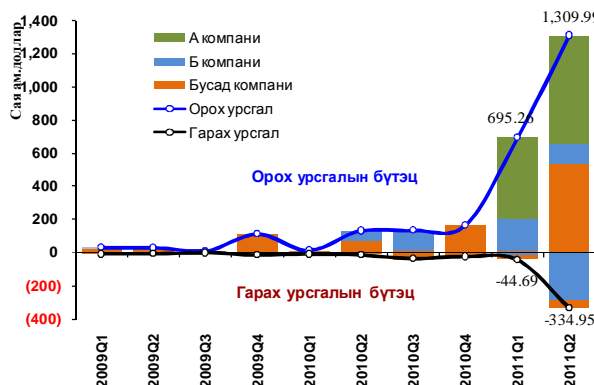
Харин бусад гадаадын банк, ААН, иргэдээс авсан урт хугацаат зээл нийт зээлийн 7 хувийг, богино хугацаат зээл 5 хувь, үлдсэн 4 хувь нь экспорт, импортын бараа, үйлчилгээтэй холбоотой худалдааны санхүүжилтийн өглөгүүд тус тус эзэлж байна.

ААН-ийн урт хугацаат зээлийн эх үүсвэрийн 33 хувийг Стандарт банк, 25 хувийг Европын сэргээн босголт, хөгжлийн банкны зээл эзэлж байгаа бол, богино хугацаат зээлийн 45 хувийг мөн Стандарт банк, 41 хувийг ОХУ-ын ВТБанкнаас олгосон зээлийн эх үүсвэрүүд тус тус эзэлж байна.

Салбарын нийт зээлийн 84 хувь буюу 4,544.5 сая ам.долларын гадаадын хөрөнгө оруулагчаас эргэн төлөх нөхцөлтэйгээр авсан санхүүжилтийн орох, гарах урсгалын бүтцийг доорх дүрслэлийг харахад:

- Орох урсгал > Гарах урсгал буюу зээлийн ашиглалт буцаан төлөлтөөс их, ингэснээр өрийн үлдэгдэл тогтмол өсөлттэй,
- А, Б гэсэн уул уурхайн томоохон төсөл хэрэгжүүлэгч компаниудын зээл голлох хувийг эзэлж байна.

МОНГОЛ УЛСЫН НИЙТ ГАДААД ӨР

Мянган ам.доллараар

Үзүүлэлт	2006	2007	2008	2009	2010	2011.Q1	2011.Q2
Засгийн газар	1,413,902.4	1,528,749.5	1,602,179.3	1,818,075.7	1,766,993.4	1,798,321.7	1,851,687.6
Богоно хугацаат	0	0	0	0	0	0	0
Мөнгөний захын хэрэгслүүд	0	0	0	0	0	0	0
Зээл	0	0	0	0	0	0	0
Худалдааны зээл	0	0	0	0	0	0	0
Бусад өглөг	0	0	0	0	0	0	0
Хугацаа хэтэрсэн төлбөр	0	0	0	0	0	0	0
Бусад	0	0	0	0	0	0	0
Урт хугацаат	1,413,902.4	1,528,749.5	1,602,179.3	1,818,075.7	1,766,993.4	1,798,321.7	1,851,687.6
Бонд, өрийн бичиг	0	0	0	66,247.7	18,994.9	19,978.7	24,835.5
Зээл	1,413,902.4	1,528,749.5	1,602,179.3	1,751,828.0	1,747,998.5	1,778,343.0	1,826,852.2
Худалдааны зээл	0	0	0	0	0	0	0
Бусад өглөг	0	0	0	0	0	0	0
Төвбанк	1,353.8	1,204.4	752.3	245,607.6	264,493.6	271,352.9	272,988.1
Богоно хугацаат	0	0	0	0	0	0	0
Мөнгөний захын хэрэгслүүд	0	0	0	0	0	0	0
Зээл *	0	0	0	0	0	0	0
Харилцах, хадгаламж	0	0	0	0	0	0	0
Бусад өглөг	0	0	0	0	0	0	0
Хугацаа хэтэрсэн төлбөр	0	0	0	0	0	0	0
Бусад	0	0	0	0	0	0	0
Урт хугацаат	1,353.8	1,204.4	752.3	245,607.6	264,493.6	271,352.9	272,988.1
Бонд, өрийн бичиг	0	0	0	0	0	0	0
Зээл*	1,353.8	1,204.4	752.3	245,607.6	264,493.6	271,352.9	272,988.1
Харилцах, хадгаламж	0	0	0	0	0	0	0
Бусад өглөг	0	0	0	0	0	0	0
Банк	63,017.8	160,387.5	365,849.5	341,077.0	483,612.2	490,231.8	567,301.6
Богоно хугацаат	0	0	66,947.9	112,704.8	76,852.5	68,462.0	85,639.1
Мөнгөний захын хэрэгслүүд	0	0	0	0	0	0	0
Зээл	0	0	66,947.9	112,704.8	76,852.5	68,462.0	85,639.1
Харилцах, хадгаламж	0	0	0	0	0	0	0
Бусад өглөг	0	0	0	0	0	0	0
Хугацаа хэтэрсэн төлбөр	0	0	0	0	0	0	0
Бусад	0	0	0	0	0	0	0
Урт хугацаат	63,017.8	160,387.5	298,901.6	228,372.2	406,759.7	421,769.8	481,662.5
Бонд, өрийн бичиг	0	75,000.0	87,000.0	59,000.0	198,000.0	198,000.0	200,500.0
Зээл	55,396.7	60,704.3	116,105.1	115,293.0	117,156.3	127,760.4	161,130.7
Харилцах хадгаламж	7,621.1	24,683.2	75,796.5	22,079.2	34,603.4	39,009.5	63,031.8
Бусад өглөг	0	0	20,000.0	32,000.0	57,000.0	57,000.0	57,000.0
Бусад сектор	16,115.9	51,502.1	124,474.9	361,725.6	588,436.6	680,837.8	880,692.3
Богоно хугацаат	0	0	2,675.0	135,478.6	235,965.6	291,716.9	476,337.0
Мөнгөний захын хэрэгслүүд	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Зээл	n/a	n/a	2,675.0	12,175.0	87,404.0	142,364.5	263,606.3
Харилцах хадгаламж	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Худалдааны зээл	n/a	n/a	n/a	123,303.6	148,561.7	149,352.4	212,730.7
Бусад өглөг	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Хугацаа хэтэрсэн төлбөр	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Бусад	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Урт хугацаат	16,115.9	51,502.1	121,799.9	226,247.0	352,471.0	389,120.9	404,355.3
Бонд, өрийн бичиг	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Зээл	16,115.9	51,502.1	121,799.9	194,731.9	328,421.0	361,938.9	375,840.0
Харилцах хадгаламж	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Худалдааны зээл	n/a	n/a	n/a	31,515.1	24,050.0	27,182.0	28,515.3
Бусад өглөг	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Шууд хөрөнгө оруулалт:	0	0	90,259.4	219,280.5	893,399.0	896,450.2	4,544,499.4
Компани хоорондын зээллэг	0	0	90,259.4	219,280.5	893,399.0	896,450.2	4,544,499.4
Хамааралтай ААНБ-ийн өглөг	0	0	0	0	0	0	0
Хугацаа хэтэрсэн төлбөр	0	0	0	0	0	0	0
Бусад	0	0	0	0	0	0	0
Шууд хөрөнгө оруулагчийн өглөг	0	0	90,259.4	219,280.5	893,399.0	896,450.2	4,544,499.4
Хугацаа хэтэрсэн төлбөр	0	0	0	0	0	0	0
Бусад	n/a	n/a	90,259.4	219,280.5	893,399.0	896,450.2	4,544,499.4
НИЙТ ГАДААД ӨР	1,494,389.9	1,741,843.4	2,183,515.3	2,985,766.4	3,996,934.8	4,137,194.4	8,117,169.1

* ОУВС-гийн "Станд-бай хөтөлбөр"-ийн хүрээнд авсан 122.6 сая ЗТЭ (зээлжих тусгай эрх) буюу 193.9 сая ам.долларын зээл энд нэгтгэгдсэн. Одоогоор Монголбанк нь уг зээлийн эх үүсвэрийг ашиглаагүй байна.

Монголбанкны Ерөнхийлөгчийн 2011 оны 4 сарын 13-ний өдрийн 24 дугаар тушаалын ХАВСРАЛТ №2

Гадаад секторын нэгтгэлд зориулан мэдээ авах аж ахуйн нэгжийг сонгох шалгуур үзүүлэлт

№	Үзүүлэлт	Аргачлал	Шалгуур үзүүлэлт
А. Групп компани			
1	8 групп компани	Монголын Худалдаа, аж үйлдвэрийн танхимаас шалгаруулдаг ТОН-100 ААН-ийн жагсаалтыг үндэслэн, гаднаас авсан эзэл, хөрөнгө оруулалт, гадаад дахь хөрөнгө оруулалт, гадаадын банкууд дахь дансны гүйлгээний хэмжээ зэргийг харгалзан групп компанийг сонгоно.	Мэдээний чанарын үзүүлэлтийг харгалзана
Б. Гадаад худалдаа			
2	Экспорт: Түүхий эд	Тухайн компанийн эрдэс баялгийн экспортын орлогын (Exp.M) нийт эрдэс баялгийн экспорт (T.Exp.M)-д эзлэх дүн өндөр байх	Exp.M/T.Exp.M >10%
3	Экспорт: Боловсруулсан эцсийн бүтээгдэхүүн	Тухайн компанийн эрдэс баялгийн бус экспортын орлого (Exp.N)-ын нийт эрдэс баялгийн бус экспорт (T.Exp.N)-д эзлэх хувь өндөр байх	Exp.N/T.Exp.N >10%
4	Импорт: Нефтийн бүтээгдэхүүн	Нефть импортлогч компаниудын импорт (PetM)-ыг гадаад гүйлгээний дүнгээр жагсааж, хамгийн өндөр дүнтэй 2 ААН-ийг сонгох	Max {Sort (PetM)}
5	Импорт: Машин, тоног төхөөрөмж	Машин, тоног төхөөрөмж импортлогч ААН-ийг (Eqp.M) гадаад гүйлгээний дүнгээр жагсааж, хамгийн өндөр дүнтэй 2 ААН-ийг сонгох	Max {Sort (Eqp.M)}
В. Үйлчилгээ			
6	Тээврийн үйлчилгээ	Банкны гадаад гүйлгээний тайланд үндэслэн уг салбарын ААН-үүдийг тээврийн үйлчилгээний орлого, зарлагын (TS.C) нийт дүнд (TS.T) эзлэх хувиар жагсааж, хамгийн өндөр хувийг эзэлж буй 4 компанийг сонгоно	Max {ST.C/ST.T}
7	Харилцаа, холбооны үйлчилгээ	Банкны гадаад гүйлгээний тайланд үндэслэн харилцаа, холбооны үйлчилгээний (TCS) 3 том компанийг сонгоно	Max {Sort TCS}
8	Даатгал	Банкны гадаад гүйлгээний тайланд үндэслэн даатгалын салбарын ААН-үүдийг үйлчилгээний орлого, зарлагын (IS.C) нийт дүнд (IS.T) эзлэх хувиар жагсааж, хамгийн өндөр хувийг эзэлж буй 3 компанийг сонгоно	Max {IS.C/IS.T}
9	Компьютер, мэдээлэл харилцаа	Мэдээлэл, технологийн газрын мэдээллийг үндэслэн Мэдээллийн технологийн аутсорсинг хийдэг компаниуд дотроос тэргүүлэх компанийг сонгоно	Шууд сонгох
Г. Шууд хөрөнгө оруулалт			
10	Уул уурхайн салбар	1. Тухайн ААН-ийн шууд хөрөнгө оруулалтын дүн (FDI) нь нийт шууд хөрөнгө оруулалтын дүн (T.FDI)-д өндөр хувийг эзэлдэг, 2. Сүүлийн 2 жил дараалан шууд хөрөнгө оруулалт хийгдсэн, 3. Тухайн жилийн шууд хөрөнгө оруулалтын амлалт (C.FDI) нь нийт ААН-ийн амлалт (C.T.FDI)-ын дүнд өндөр хувийг эзэлсэн байх	Sort {max(FDI/T.FDI), max(C.FDI/C.T.FDI)}
11	Барилгын салбар	Тухайн жилийн шууд хөрөнгө оруулалтын амлалт (C.FDI) нь нийт ААН-ийн амлалт (C.T.FDI)-ын дүнд өндөр хувийг эзэлсэн байх	Sort {max(FDI/T.FDI), max(C.FDI/C.T.FDI)}
12	Бусад	Гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтын түүвэр судалгаан дээр үндэслэн дээрх 2 салбараас бусад салбарын ААН	Хөрөнгө оруулалтын үлдэгдлийг харгалзан
Д. Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт			
13	"УЦТТХТ" ХХК	Эдийн засгийн харьяат бусын дотоодын хөрөнгийн зах дээрх хөрөнгө оруулалтын мэдээ	Шууд сонгоно
14	Хөрөнгө оруулалтын банк, брокер, дилерийн компани	Банкны гадаад гүйлгээний тайлан, Монголын хөрөнгийн биржийн арилжааны мэдээ, гадагш хөрөнгө оруулалт хийх үйлчилгээ үзүүлдэг эсэх зэргийг харгалзан голлох компаниудын жагсаалт дотроос сонгоно.	Эхний 3 компани